

Sygn. akt I C 1326/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 stycznia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Siedlcach Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący SSO Andrzej Kirsch

Protokolant st. sekr .sąd. Joanna Makać

po rozpoznaniu w dniu 11 stycznia 2016 r. w Siedlcach

na rozprawie

sprawy z powództwa Banku (...) w B.

przeciwko Spółdzielczej (...) we W.

o zwolnienie od egzekucji

I. zwalania od egzekucji prowadzonej przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Siedlcach A. O. w sprawie Km 2818/12 z wniosku wierzyciela Spółdzielczej (...) we W. przeciwko dłużnikowi R. J. (1), ruchomość w postaci ciągnika rolniczego J. typ (...)wyprodukowanego w 2008 r. i oznaczonego numerem identyfikacyjnym (...), który zajęty został przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Siedlcach A. O. w sprawie Km 2818/12 w dniu 22 września 2014 r.,

II. zasądza od pozwanego Spółdzielczej (...) we W. na rzecz powoda Banku (...)w B. kwotę 12.617 (dwanaście tysięcy sześćset siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 3.600 (trzy tysiące sześćset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt I C 1326/14

UZASADNIENIE

W dniu 31 października 2014r wpłynął do Sądu Okręgowego w Siedlcach pozew Banku (...)w B. przeciwko pozwanej Spółdzielczej (...) z siedzibą we W. – o zwolnienie od egzekucji ciągnika rolniczego marki J. typ (...), rok produkcji 2008, nr identyfikacyjny (...), nr dowodu rejestracyjnego (...), zajętego przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Siedlcach A. O. protokołem zajęcia z dnia 22 sierpnia 2014r, w toku prowadzonej z wniosku (...) z siedzibą we W. przeciwko dłużnikowi R. J. (1) egzekucji o sygnaturze Km 2818/12.

W uzasadnieniu pozwu podniesiono, że w toku egzekucji prowadzonej pod sygnaturą Km 2818/12 z wniosku pozwanej (...) z siedzibą we W. przeciwko dłużnikowi R. J. (1), Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Siedlcach A. O. w dniu 22 września 2014r dokonał zajęcia ruchomości dłużnika, w tym ciągnika rolniczego marki J., opisanego w pozwie. O dokonanych zajęciach Komornik powiadomił powodowy Bank (...) w B. pismem z dnia 26 września 2014r, które zostało powodowi doręczone w dniu 1 października 2014r. Powód podniósł, że zajęty ciągnik stanowi przedmiot zastawu rejestrowego, ustanowionego przez dłużnika R. J. (1) na rzecz powodowego banku – tytułem zabezpieczenia udzielonego mu kredytu. Zastaw został wpisany do rejestru zastawów prowadzonego przez Sąd Rejonowy w Lublinie XII Wydział Gospodarczy Rejestru Zastawów. Powód podniósł, że po otrzymaniu zawiadomienia Komornika o zajęciu ruchomości, pismem z dnia 2 października 2014r wezwał pozwany (...) do zwolnienia od zajęcia przedmiotowego

ciągnika. W odpowiedzi pozwany zwrócił się zapytaniem, czy wierzytelność Banku (...) w B. wobec R. J. (1) jest wymagalna. Powodowy bank odpowiedział, iż wierzytelność nie jest jeszcze wymagalna, ale mimo to do chwili obecnej pozwana (...) nie cofnęła egzekucji w stosunku do przedmiotowej ruchomości. Powód stwierdził zatem, że niniejsze roszczenie znajduje uzasadnienie w treści art. 841 kpc.

W dniu 13 maja 2015r wpłynęła do akt sprawy odpowiedź na pozew, w której pozwana (...) z siedzibą we W. nie uznała powództwa, wniosła o jego oddalenie w całości i zasądzenie od powoda zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych. W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew pozwana przyznała, że w toku prowadzonego z jej wniosku postępowania egzekucyjnego doszło do zajęcia ciągnika rolniczego, który jest przedmiotem zastawu rejestrowego. Przyznano również, że mimo wezwania skierowanego przez powoda do pozwanej, pozwana nie cofnęła wniosku egzekucyjnego w stosunku do przedmiotowego składnika majątkowego. Pozwana podniosła, że prowadzenie postępowania egzekucyjnego w stosunku do przedmiotowego ciągnika rolniczego, który jest przedmiotem zastawu rejestrowego, nie narusza praw powoda. Stwierdzono, że ustawodawca nie wyłączył możliwości prowadzenia egzekucji przez innych wierzycieli z przedmiotu zastawu rejestrowego, zapewniając jednocześnie ochronę praw zastawnika. Ochrona ta odbywa się poprzez pierwszeństwo zaspokojenia z przedmiotu zastawu przed innymi wierzycielami (art. 20 ustawy o zastawie rejestrowym) oraz poprzez zapewnienie zastawnikowi rejestrowemu uczestnictwa w podziale sumy uzyskanej w toku egzekucji (art. 1034 kpc w zw. z art. 1030 kpc). Pozwana podniosła, że na treść prawa zastawu składają się dwa podstawowe uprawnienia – możliwość zaspokojenia zastawnika z przedmiotu zastawu bez względu na to, czyją ten przedmiot stał się własnością oraz pierwszeństwo zaspokojenia zastawnika przed wierzycielami osobistymi zastawcy. Pozwana powołała się również na treść art. 458 kc i stwierdziła, że z uwagi na prowadzone wobec dłużnika R. J. (1) liczne postępowania egzekucyjne, należy go uznać za osobę niewypłacalną. Zaistniały zatem podstawy do uznania, że wierzytelność powodowego banku wobec R. J. (1) stała się wymagalna – bez potrzeby wykonywania przez powoda uprawnienia kształtującego w postaci wypowiedzenia umowy. Ponadto stwierdzono, że w wypadku niewielkiej kwoty zadłużenia wobec wartości zabezpieczenia, domaganie się zwolnienia od egzekucji przedmiotu zastawu rejestrowego stałoby w sprzeczności ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa, co stanowi nadużycie prawa w rozumieniu art. 5 kc (k. 62-63).

Na rozprawie w dniu 11 stycznia 2016r pełnomocnicy stron podtrzymali swoje stanowiska w sprawie (stanowiska pełnomocników stron zarejestrowane na rozprawie w dniu 11 stycznia 2016r – 00:20:52-00:26:50).

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

W dniu 11 września 2012r zawarta została umowa nr (...) o udzielenie kredytu, na mocy której Bank Spółdzielczy w B. udzielił R. J. (1) kredytu obrotowego w rachunku kredytowym w kwocie 120.000 zł – na okres od dnia 11 września 2012r do dnia 31 sierpnia 2015r. Zgodnie z umową, jednym z prawnych zabezpieczeń spłaty kredytu był zastaw rejestrowy na ciągniku rolniczym J.(...)o nr nadwozia (...) (dowód – umowa nr (...) z dnia 11 września 2012r – k. 97-98).

W dniu 19 listopada 2009r pomiędzy Bankiem (...) w B. i R. J. (1) zawarta została umowa ustanowienia zastawu rejestrowego na rzeczach oznaczonych co do tożsamości nr (...). Mocą powyższej umowy R. J. (1) w celu zabezpieczenia wierzytelności banku, ustanowił na rzecz Banku (...) w B. zastaw rejestrowy na ciągniku marki J. o nr nadwozia (...), wyprodukowanego w 2008r, typ (...), o nr dowodu rejestracyjnego (...)(dowód – umowa ustanowienia zastawu rejestrowego nr (...) z dnia 19 listopada 2009r – k. 91-92).

Postanowieniem wydanym w dniu 31 grudnia 2009r w sprawie (...), Sąd Rejonowy w Lublinie orzekł o wpisaniu do rejestru zastawów opisanego powyżej ciągnika rolniczego (dowód – postanowienie SR w Lublinie z dnia 31 grudnia 2009r – k. 6-6v).

W dniu 8 czerwca 2015r Bank (...) w B. wystawił wyciąg z ksiąg banku, stwierdzając, że figuruje w nich zadłużenie R. J. (1) z tytułu kredytu i zadłużenie według stanu na dzień 8 czerwca 2015r wynosi 40.000 zł. Bank stwierdził, że

jest to kapitał niewymagalny, od którego od dnia 8 czerwca 2015r naliczane są odsetki wynoszące 7,80% w stosunku rocznym (dowód – wyciąg z ksiąg banku (...) w B. – k. 82).

W dniu 26 sierpnia 2015r doszło do podpisania pomiędzy Bankiem(...)w B. i dłużnikiem R. J. (1) aneksu nr (...) do umowy kredytowej z dnia 11 września 2012r, w którym m.in. ustalono, że ostatnia rata kredytu w kwocie 40.000 zł płatna będzie w terminie do dnia 31 sierpnia 2016r (dowód – aneks nr (...) z dnia 26 sierpnia 2015r – k. 102).

Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym w dniu 9 sierpnia 2012r w sprawie I Nc 38/12, Sąd Okręgowy w Siedlcach nakazał R. J. (2), aby ten zapłacił na rzecz Spółdzielczej (...)z siedzibą we W. kwotę 165.121,93 zł wraz ze stosownymi odsetkami i kosztami postępowania (dowód – nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym wydany przez SO w Siedlcach w dniu 9 sierpnia 2012r w sprawie I Nc 38/12 – k. 69).

W oparciu o powyższy tytuł wykonawczy, (...) z siedzibą we W. wszczęła przeciwko R. J. (1) postępowanie egzekucyjne. Przedmiotowe postępowanie prowadzi Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Siedlcach A. O. i jest ono oznaczone sygnaturą Km 2818/12. Na wniosek wierzyciela ((...)) w dniu 22 września 2014r Komornik dokonał zajęcia ruchomości dłużnika R. J. (1), w tym ciągnika rolniczego marki J.(...)o numerze identyfikacyjnym (...), wyprodukowanego w 2008r. Na okoliczność powyższej czynności sporządzony został protokół zajęcia ruchomości (dowód – protokół zajęcia ruchomości z dnia 22 września 2014r w sprawie Km 2818/12 – k. 5).

Pismem z dnia 26 września 2014r Komornik A. O. zawiadomił Bank (...)w B. o dokonaniu zajęcia ruchomości będącej we władaniu dłużnika R. J. (1). Pismo wpłynęło do Banku (...)w B. w dniu 1 października 2014r (dowód – zawiadomienie osoby trzeciej o zajęciu z dnia 26 września 2014r – k. 4).

W piśmie z dnia 2 października 2014r Bank (...) w B. zawiadomił (...) z siedzibą we W., że zajęty przez komornika ciągnik rolniczy obciążony jest zastawem rejestrowym i zwrócił się o wystąpienie przez (...) do komornika o zwolnienie przedmiotowego ciągnika od egzekucji (dowód – pismo powoda z dnia 2 października 2014r – k. 8).

W piśmie z dnia 10 października 2014r (...) zwrócił się do Banku (...) w B. o informację, czy wierzytelność banku wobec R. J. (1) jest wymagalna. Pismem z dnia 16 października 2014r Banku (...) w B. odpowiedział, że wierzytelność banku nie jest wymagalna (dowód – pisma stron z dnia 10 października i 16 października 2014r – k. 9 i 10).

Zgodnie z informacją Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Siedlcach A. O., na dzień 26 października 2015r prowadził on przeciwko dłużnikowi R. J. (1) 8 postępowań egzekucyjnych, a łączna kwota zadłużenia wynosiła 557.758,08 zł. Egzekucja została skierowana m.in. do nieruchomości dłużnika, która została zajęta i oszacowana przez biegłego w toku egzekucji na kwotę 1.434.394 zł (dowód – informacja Komornika A. O. z dnia 26 października 2015r oraz fragment operatu szacunkowego z dnia 19 października 2014r sporządzonego przez M. D. w toku prowadzonych przez Komornika A. O. postępowań egzekucyjnych – k. 119-131).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Okoliczności faktyczne w niniejszej sprawie pozostawały pomiędzy stronami bezsporne. Jest bowiem poza sporem, że powód Bank (...)w B. jako kredytodawca udzielił R. J. (1) kredytu w kwocie 120.000 zł i że w celu zabezpieczenia wierzytelności powoda dłużnik ustanowił na jego rzecz zastaw rejestrowy na ciągniku rolniczym. Zastaw został wpisany do rejestru zastawów. R. J. (1) jest także dłużnikiem pozwanej (...) z siedzibą we W., która złożyła wniosek o wszczęcie egzekucji. Egzekucja prowadzona jest przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Siedlcach A. O. pod sygnaturą Km 2818/12 i w toku egzekucji, tj. w dniu 22 września 2014r, komornik dokonał zajęcia przedmiotowego ciągnika rolniczego należącego do dłużnika.

Istotą sporu było to, czy skierowanie egzekucji do jednego ze składników majątkowych dłużnika R. J. (1), tj. ciągnika rolniczego marki J. (...), wyprodukowanego w 2008r, o numerze identyfikacyjnym (...), który jest przedmiotem zastawu rejestrowego, narusza prawa powoda Banku Spółdzielczego w B..

Zgodnie z art. 841 kpc – „osoba trzecia może w drodze powództwa żądać zwolnienia zajętego przedmiotu od egzekucji, jeżeli skierowanie do niego egzekucji narusza jej prawa”. Powództwo ekscydencyjne stanowi zatem środek merytorycznej obrony przysługujący osobie trzeciej, przed egzekucją prowadzoną przeciwko dłużnikowi zgodnie z przepisami postępowania egzekucyjnego, w której nastąpiło zajęcie przedmiotu majątkowego formalnie prawidłowe, ale naruszające prawo podmiotowe osoby trzeciej. W orzecznictwie Sądu Najwyższego pozostaje niesporne, że zastawnik jest legitymowany czynnie do wytoczenia przedmiotowego powództwa i w tym zakresie warto przytoczyć wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 2001r (V CKN 616/00), w którym stwierdzono – „w razie skierowania egzekucji do rzeczy obciążonej zastawem, zastawnik jest osobą trzecią w rozumieniu art. 841 par. 1 kpc”.

Przekonując o braku naruszenia uprawnień powodowego Banku(...)w B., pozwana podnosiła, że ustawodawca nie wyłączył możliwości prowadzenia egzekucji z przedmiotu zastawu rejestrowego przez innych wierzycieli niż zastawnik, jednocześnie zapewniając ochronę praw zastawnika poprzez przyznanie mu na podstawie art. 20 ustawy z dnia 6 grudnia 1996r o zastawie rejestrowym (...) pierwszeństwa zaspokojenia z przedmiotu zastawu przed innymi wierzycielami.

Rację ma pozwana twierdząc, że prowadzenie egzekucji sądowej z przedmiotu zastawu rejestrowego jest dopuszczalne. Nie ulega również wątpliwości, że zastaw polega na obciążeniu rzeczy prawem, na mocy którego wierzyciel będzie mógł dochodzić zaspokojenia z rzeczy bez względu na to, czyją stała się własnością i z pierwszeństwem przed wierzycielami osobistymi właściciela rzeczy. Nie pozostaje jednak bez znaczenia sposób, w wyniku którego dojdzie do zmiany właściciela przedmiotu zastawu. Skierowanie bowiem egzekucji sądowej do przedmiotu obciążonego zastawem ma ten skutek, że w razie sprzedaży zajętego przedmiotu nabywca stanie się właścicielem bez żadnych obciążeń. Nabycie rzeczy ruchomej na skutek sprzedaży dokonanej przez komornika wywołuje skutki nabycia pierwotnego. Oznacza to, że prawo zastawu wygaśnie, co musi prowadzić do wniosku, że skierowanie egzekucji do przedmiotu zastawu co do zasady narusza prawa zastawnika.

Powyższej konstatacji nie zmienia również fakt, że oprócz powództwa ekscydencyjnego, wierzyciel, któremu przysługuje umowne prawo zastawu, może wziąć udział w podziale sumy uzyskanej przez egzekucję z ruchomości. Uprawnienie do udziału w podziale sumy uzyskanej z egzekucji przewiduje art. 1034 kpc w zw. z art. 1030 kpc, a z kolei stosownie do treści art. 1025 kpc – należności zabezpieczone zastawem rejestrowym korzystają z pierwszeństwa w zaspokojeniu w stosunku do należności wierzycieli, którzy prowadzili egzekucję.

W ocenie Sądu Okręgowego, omówione powyżej uprawnienia przysługujące zastawnikowi, nie mogą jednak prowadzić do oczekiwanego przez stronę pozwaną wniosku, że skierowanie egzekucji do ciągnika rolniczego marki J. (...)o numerze identyfikacyjnym (...), nie narusza praw Banku (...) w B.. W tym zakresie warto powołać się na przekonywujące zapatrywania Sądu Najwyższego wyrażone w uzasadnieniu wyroku z dnia 18 lutego 2004r (V CK 241/03). W uzasadnieniu powyższego wyroku stwierdzono m.in. – „trzeba jednak zauważyć, że dla zastawnika nie jest obojętny czas zaspokojenia. Wierzyciel może odmówić przyjęcia niewymagalnego świadczenia; przed terminem wymagalności może ono być dla niego mało przydatne lub nawet spowodować szkodę. Na przykład przy umowie kredytowej nie chodzi o to, aby kredytodawca otrzymał w dowolnym czasie zwrot kwoty zaoferowanego kredytu, ale o pozostawienie środków drugiej stronie przez określony czas, za co kredytodawca otrzymuje wynagrodzenie. W razie zabezpieczenia wierzytelności zastawem prawo zastawnika obejmuje nie tylko uprzywilejowanie w egzekucji, ale także prawo zachowania zastawu do czasu wymagalności zabezpieczonej nim wierzytelności. W sytuacji, w której zabezpieczona zastawem wierzytelność nie jest w całości wymagalna, udział zastawnika w podziale sumy uzyskanej z egzekucji przedmiotu zastawu nie chroni w pełni jego prawa. Wcześniejsze skierowanie egzekucji do przedmiotu zastawu narusza więc prawo zastawnika, mimo że może on zgłosić swój udział w podziale sumy uzyskanej z egzekucji. Prowadzi to do wniosku, że w razie skierowania egzekucji do przedmiotu obciążonego zastawem, zastawnik może w drodze powództwa żądać zwolnienia tego przedmiotu od egzekucji, jeżeli zabezpieczona zastawem wierzytelność nie jest jeszcze w całości wymagalna. W takim przypadku do zastawnika należy wybór, czy wytoczyć powództwo ekscydencyjne, czy zadowolić się uprawnieniem wynikającym z art. 1034 w zw. z art. 1030 kpc (...)”.

Z analogiczną sytuacją mamy do czynienia w niniejszej sprawie. Otóż powodowy Bank (...) w B. pozostaje wierzycielem R. J. (1) w związku z udzieleniem na jego rzecz kredytu na podstawie umowy z dnia 11 września 2012r. Mocą aneksu nr (...) z dnia 26 sierpnia 2015r strony umowy przesunęły termin płatności ostatniej raty w kwocie 40.000 zł do dnia 31 sierpnia 2016r. Zatem pozostała do spłaty kwota nie jest jeszcze wymagalna. Należne są jednak na rzecz Banku (...)w B. odsetki, które zgodnie z postanowieniami umowy – naliczane są w okresach miesięcznych. Oznacza to, że kredytobiorca R. J. (1) ponosi realne koszty na rzecz kredytodawcy w związku z możliwością korzystania z udzielonego kredytu. Niewątpliwie zatem powodowy Bank(...)w B. ma finansowy interes w zachowaniu do końca terminu trwania aneksowanej umowy kredytowej, a tym samym do zachowania zastawu do czasu wymagalności zabezpieczonej tym zastawem wierzytelności. Prowadzi to do wniosku, że skierowanie przez pozwaną (...) z siedzibą we W. egzekucji do przedmiotu zastawu narusza prawa Banku (...) w B.. W związku z uzyskiwaniem odsetek od kwoty udzielonego kredytu, możliwość przystąpienia do egzekucji na jej obecnym etapie, nie chroni w pełni praw powodowego banku.

W ocenie Sądu Okręgowego, nie mamy również do czynienia w sprawie z sytuacją, o której stanowi art. 458 kc. Zgodnie z jego treścią – „jeżeli dłużnik stał się niewypłacalny (...) wierzyciel może żądać spełnienia świadczenia bez względu na zastrzeżony termin”. Pełnomocnik pozwanej podnosił, że w związku z sytuacją finansową dłużnika R. J. (1), wierzytelność Banku(...)w B. stała się natychmiast wykonalna ex lege. Pojęcie niewypłacalności nie zostało zdefiniowane w kodeksie cywilnym, ale należy uznać, że jest to taki stan, że majątek, który dłużnik posiada, nie wystarcza na pokrycie jego długów. Jest przy tym obojętne, w jaki sposób dojdzie do stwierdzenia niewypłacalności dłużnika. Przykładowo takimi dowodami mogą być: ogłoszenie upadłości dłużnika, bezskuteczne przeprowadzenie egzekucji przeciwko dłużnikowi przez któregokolwiek z jego wierzycieli. Jak stwierdził Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyroku z dnia 2 lipca 2015r (I ACa 398/14) – „przez niewypłacalność należy rozumieć stan majątku dłużnika, który nie wystarcza na pokrycie wierzytelności, a zatem w którym egzekucja prowadzona zgodnie z regułami wyznaczonymi przez przepisy kpc nie może zaspokoić wierzycieli”. Z informacji Komornika A. O. z dnia 26 października 2015r wynika, że prowadzi on osiem postępowań egzekucyjnych przeciwko dłużnikowi R. J. (1), a łączna kwota egzekwowanych zobowiązań wynosi 557.758,08 zł (k. 119-119v). Egzekucja prowadzona jest m.in. z nieruchomości dłużnika, które w toku egzekucji oszacowane zostały przez biegłego na kwotę 1.434.394 zł, a więc blisko trzykrotnie wyższą niż kwota zobowiązań. Egzekucja jest w toku. Porównując zatem wysokość egzekwowanych zobowiązań z wartością nieruchomości dłużnika, nie sposób na chwilę obecną stwierdzić, że mamy do czynienia z niewypłacalnością R. J. (1).

Mając na uwadze powyższą argumentację, Sąd na podstawie art. 841 par. 1 kpc powództwo Banku (...)w B. uwzględnił w całości. Stosownie do treści art. 98 par. 1 kpc Sąd orzekł o kosztach niniejszego procesu i zasądził od pozwanej (...) z siedzibą we W. na rzecz powoda banku (...) w B. kwotę 12.617 zł. Składała się na nią opłata od pozwu w kwocie 9.000 zł, minimalne wynagrodzenie z tytułu zastępstwa procesowego w kwocie 3.600 zł oraz 17 zł z tytułu opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.